

MANNSBUNAD FRA ØVRE NUMEDAL MED KORTTRØYE

Bunaden er utarbeidet på bakgrunn av registreringene som Nore og Uvdal kommune fikk utført i 1984, og satt i produksjon tidlig på 1990-tallet. Den er kopiert etter bevarte plagg fra Øvre Numedal, og kildematerialet ble lagt fram for Bunad- og folkedraktrådet for uttalelse i 1991.

RÅDET FANT AT kildematerialet var et godt utgangspunkt for å rekonstruere en bunad fra andre halvdel av 1800-tallet, og de plaggene en ville kopiere, viste godt samsvar med bevart fotomateriale. Sammen med de gamle plaggene la de lokale initiativtakerne også fram mønster til nye plagg. Etter dette ble bunaden satt i produksjon, men den har ikke vært inne til endelig vurdering hos Bunad- og folkedraktrådet.

Klesskikken for menn var nokså lik over store deler av landet på slutten av 1800-tallet. Fra både Telemark, Hallingdal og Numedal kjenner en til mannsklær med kort, mørk trøye, mørk vest og mørke langbukser. Slike klær er helst preget av nyrokkokkomote fra 1850-tallet og utover. Ettersom en finner litt ulike plagg i Øvre og Nedre Numedal, har en hatt et ønske om å skille de to draktområdene fra hverandre, og det er rekonstruert bunad med såkalt *rundtrøye* fra Nedre Numedal og *korttrøye* fra Øvre Numedal. Det er usikkert hvilke benevnelser som opprinnelig ble brukt, men i dag snakker produsentene om rundtrøye og korttrøye.

Da Bunad- og folkedraktrådet hadde kildematerialet inne til vurdering, kommenterte de at bunaden burde få variasjon i både materialbruk og i detaljer som knapper. De brukte generell draktkunnskap samt fotomateriale som grunnlag for å uttale seg om variasjonsmulighetene. De oppfordret også nemnda til å registrere flere plagg og dermed få et breiere kildemateriale.

DRAKTDELER

TRØYE: Trøya lages i blått eller svart klede, eller vadmel. Bunad- og folkedraktrådet uttalte at en burde holde på skillet mellom blå trøye til svart vest og svarte bukser, men at en for variasjonens skyld kunne sy alt i svart klede eller vadmel.

Trøya har nedbrettet krage og slag, og er rett avskåret i nederkanten. Den er dobbeltspent, og knappene er plassert parallelt med framkantene på trøya – noe som skiller den fra rundtrøya fra Nedre Numedal. Om ulikhetene mellom trøyene skyldes geografi eller aldersforskjell, er usikkert.

VEST: For å skille denne bunaden fra rundtrøya i Nedre Numedal, har en kopiert en vest med sjalskrage. Det er imidlertid registrert vester med nedbrettet krage og slag også i Øvre Numedal. Vesten lages i samme type stoff som i trøya, men bare i svart. Den er dobbeltspent med to parallelle knapperader som på trøya. Ryggen er i bomull eller lin.

BUKSE: Det hører langbukser til draktskikken fra denne perioden. De fleste buksene ble lagd i vadmel, men til bunaden lager en dem også i klede. Buksa har brei klaff som kneppes til ei linning foran, med svarte knapper.

SKJORTE: Det brukes bomullsskjorte til bunaden. Den har høy krage som brettes over halstørkleet. Håndlinningene er også lange, og både ved linningene og ved skuldrene er det tette små legg som gir vidde i ermene. Det har også vært flere andre skjorter i bruk til bunaden.

STRØMPER OG BAND: Ettersom det er langbukser til bunaden, fins det ulike typer moderne strømper i bruk i dag. Men tidligere gikk man med strikkede strømper også under langbuksene. Disse ble holdt oppe av flerfargede strømpeband eller ei knereim med spenne.

HODEPLAGG OG HALSTØRKLE: Det brukes tidsriktig svart filthatt av bowler-typen.

Rundt skjortekragen knyttes et flerfarget silketørkle.

METALL: Det brukes helst sølvknapper i både trøye, vest og bukse. Bunad- og folkedraktrådet har oppfordret til å opprettholde variasjonen i klesskikken gjennom å bruke ulike knapper i de ulike plaggene. Det er registrert både messingknapper, sølvknapper og knapper laget av andre, uedle, metaller fra området – med ulik størrelse og utforming. Flere gullsmeder arbeider i tråd med tradisjonshåndverket fra Numedal, slik at det i dag er flere alternativer tilgjengelig i handelen. ■

FOTO: EVA BRÆND

Kategori: 3
Produksjon: Målsøm.
Produsent: Stoffstugu, Bunadsenteret i Numedal.
Skille ugift/gift: Nei.
Sko: Svarte, ofte bunadsko.
Kilder: BFR sitt arkiv; Brosjyre for bunader i Numedal; Haugen og Kahrs, 1996; Gunhild Aasen.